

BOLALAR SHE'RIYATIDAGI OBRAZLAR ORQALI O'QUVCHILARNING IJODIY FIKRLASHINI RIVOJLANTIRISH

Durmatova Oygul Orifjonovna

*Buxoro davlat pedagogika instituti, Maktabgacha va
boshlang'ich ta'lim fakulteti, Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi 2-
bosqich magistranti*

Annotatsiya. Mazkur maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilarining ijodiy fikrlashini rivojlantirishda bolalar she'riyatidagi badiiy obrazlardan foydalanishning pedagogik va metodik imkoniyatlari tahlil qilinadi. Tadqiqotning dolzarbligi shundaki, zamonaviy boshlang'ich ta'lim jarayonida o'quvchining tayyor bilimni o'zlashtirishi bilan bir qatorda mustaqil fikrlashi, tasavvur qilishi, yangi g'oya yaratishi va o'z fikrini obrazli ifodalashi muhim kompetensiyalardan biri sifatida namoyon bo'lmoqda. Bolalar she'riyatidagi tabiat, hayvonot olami, bola obrazi, buyumlar va jonlantirilgan predmetlar o'quvchining tasavvurini faollashtirish uchun qulay badiiy material hisoblanadi. Maqolada she'riy obrazning o'quvchi tafakkuriga ta'siri, obrazni anglashdan ijodiy obraz yaratishga olib boruvchi metodik bosqichlar hamda “Obrazni top”, “Obrazga kirish”, “Agar men shoir bo'lsam...”, “Obrazni davom ettir”, “Rasmga aylantir”, “Ikki obraz — bir hikoya” kabi topshiriqlarning imkoniyatlari yoritiladi. Tadqiqotda nazariy tahlil, pedagogik kuzatish, taqqoslash, modellash va metodik loyihalash usullaridan foydalanildi. Maqolada ijodiy fikrlashni baholash uchun ravonlik, moslashuvchanlik, originallik va tafsilotlashtirish mezonlari asosida metodik mezonlar ishlab chiqildi. Natijada she'riy obrazlarni faqat mazmunni tushuntirish vositasi sifatida emas, balki o'quvchini mustaqil fikrlash, tasavvur qilish va yangi badiiy yechim yaratishga yo'naltiruvchi didaktik vosita sifatida qo'llash mumkinligi asoslandi.

Kalit so‘zlar: bolalar she’riyati, badiiy obraz, ijodiy fikrlash, boshlang‘ich ta’lim, obrazli tafakkur, tasavvur, kreativlik, she’r tahlili, interfaol metod, ijodiy topshiriq.

Introduction — kirish

Bugungi ta’lim jarayonida o‘quvchining faqat bilimlarni yod olishi emas, balki o‘zlashtirilgan bilimlardan foydalanib mustaqil fikr yuritishi, muammoni turli nuqtayi nazardan ko‘ra olishi, yangi g‘oyalar ilgari surishi va o‘z fikrini ijodiy ifodalashi muhim ahamiyat kasb etmoqda. Ayniqsa, boshlang‘ich ta’lim bosqichida o‘quvchilarning ijodiy tafakkurini shakllantirish keyingi ta’lim bosqichlari uchun muhim poydevor vazifasini bajaradi.

Ijodiy fikrlash insonning mavjud bilim va tajribalar asosida yangi, noodatiy va maqsadga muvofiq g‘oyalarni ilgari surish qobiliyati bilan bog‘liq. Zamonaviy kreativlik tadqiqotlarida ijodkorlikning bir nechta muhim ko‘rsatkichlari, jumladan, ko‘plab g‘oyalar yaratish, turli yo‘nalishlarda fikrlash, noodatiy yechim topish va g‘oyani tafsilotlar bilan rivojlantirish kabi jihatlar alohida qayd etiladi. Torrance ijodkorlik yondashuvi asosida ishlab chiqilgan metodik qarashlarda ravonlik, moslashuvchanlik, originallik va elaboratsiya, ya’ni g‘oyani tafsilotlar bilan boyitish muhim ko‘rsatkichlar sifatida qaraladi.

Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarida mazkur ko‘nikmalarni rivojlantirishning samarali vositalaridan biri badiiy adabiyot, xususan, bolalar she’riyatidir. She’riy asar bola uchun nafaqat o‘qish va yod olish material, balki tasavvur qilish, his etish, taqqoslash, savol berish va badiiy obraz yaratish imkonini beruvchi estetik vositadir.

She’riyatning ta’limiy imkoniyatlari bo‘yicha olib borilgan tadqiqotlarda ham uning o‘quvchilarning lug‘at boyligi, o‘qishga qiziqishi va ijodiy fikrlashini rivojlantirishga xizmat qilishi ko‘rsatilgan. Boshlang‘ich ta’limdagi she’riyat loyihalarida bolalarning o‘qishga bo‘lgan qiziqishi va motivatsiyasi oshgani, og‘zaki nutq hamda adabiy ko‘nikmalari rivojlangani qayd etilgan.

Bolalar she’riyatining o‘ziga xos jihatlaridan biri unda bola dunyosiga yaqin obrazlarning ko‘p uchrashidir. Bola, ona, ota, do‘st, hayvonlar, qushlar, daraxtlar, gullar, quyosh, oy, bulut, kitob, qalam, maktab, o‘yinchoq kabi obrazlar o‘quvchining kundalik tajribasi bilan bevosita bog‘lanadi. Bunday obrazlar bola uchun abstrakt tushunchalarni konkret va hissiy shaklda idrok etishga yordam beradi.

O‘zbek bolalar she’riyati ham mazmun va badiiy shakl jihatidan boy an’anaga ega. Po‘lat Mo‘min ijodida bolalar hayoti, odob-axloq, mehnat, do‘stlik, maktab va kundalik hayot bilan bog‘liq obrazlar keng qo‘llanadi. Uning “Sayrang, qushlar!”, “Hunardan unar”, “To‘g‘ri o‘sgan gul bo‘lar”, “Oftob va odob”, “Yaxshilarga o‘xshasam” kabi asarlari bolalar adabiyotining muhim namunalari sifatida qayd etiladi.

Zamonaviy o‘zbek bolalar she’riyatida esa bolalarning hozirgi hayoti, tabiat, texnologiya, ekologik madaniyat, milliy qadriyatlar va kundalik tajribalar bilan bog‘liq mavzularning kengayib borayotgani kuzatiladi. 2025-yilda chop etilgan tadqiqotda ham o‘zbek bolalar she’riyatining yangilanish jarayonida bolalar ruhiyatiga mos badiiy ifoda, milliy qadriyatlar, ekologik tarbiya, dialog va interaktiv shakllarning ahamiyati ta’kidlangan.

Zamonaviy bolalar shoirlaridan Dilshod Rajab ijodida ham bolalar dunyosiga yaqin, sodda, obrazli va qiziqarli ifoda vositalari ko‘zga tashlanadi. Uning “Qorqiz sovg‘a keltirdi”, “Otamning bog‘i”, “Daryo ko‘ngil”, “Alifbo”, “Sanoq” kabi to‘plamlari bolalar she’riyati rivojida ijodiy izlanishlarni namoyon etadi.

Shu nuqtayi nazardan, bolalar she’riyatidagi obrazni faqat “she’rda kim yoki nima tasvirlangan?” degan savol doirasida o‘rganish yetarli emas. O‘quvchi obrazni anglab, uning xususiyatlarini aniqlab, o‘z tasavvurida qayta yaratishi va shu obraz asosida yangi fikr yoki badiiy mahsulot yaratishi lozim.

Maqolaning asosiy muammosi ham ana shundan iborat: bolalar she’riyatidagi obrazlardan qanday metodik vosita sifatida foydalanib, o‘quvchilarning ijodiy fikrlashini rivojlantirish mumkin?

Tadqiqotning maqsadi

Boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining ijodiy fikrlashini rivojlantirishda bolalar she’riyatidagi obrazlardan foydalanishning metodik imkoniyatlarini aniqlash hamda amaliy metodik model taklif etish.

Tadqiqot vazifalari

- Bolalar she’riyatida badiiy obraz tushunchasining pedagogik ahamiyatini aniqlash.
- She’riy obraz va ijodiy fikrlash o‘rtasidagi bog‘liqlikni nazariy jihatdan tahlil qilish.
- Boshlang‘ich sinf o‘quvchilari uchun obraz asosidagi ijodiy topshiriqlar tizimini ishlab chiqish.

• She’r bilan ishlashning “anglash — tasavvur qilish — qayta yaratish — yangi obraz yaratish” bosqichlarini asoslash.

• O‘quvchilarning ijodiy fikrlashini baholash mezonlarini taklif qilish.

Tadqiqot obyekti

Boshlang‘ich ta’limda bolalar she’riyatini o‘qitish jarayoni.

Tadqiqot predmeti

Bolalar she’riyatidagi obrazlardan foydalanish orqali boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining ijodiy fikrlashini rivojlantirishning metod va vositalari.

Tadqiqotning ilmiy farazi

Agar bolalar she’riyatidagi obrazlar o‘quvchiga tayyor ma’lumot sifatida emas, balki kuzatish, tasavvur qilish, savol berish, taqqoslash, obrazga kirish va yangi badiiy yechim yaratishga yo‘naltirilgan topshiriqlar asosida o‘rgatilsa, o‘quvchilarning ijodiy fikrlash faolligi oshadi.

Methods — tadqiqot metodlari

Tadqiqotda nazariy va amaliy metodlardan foydalanildi. Nazariy bosqichda pedagogika, psixologiya, adabiyotshunoslik va boshlang‘ich ta’lim metodikasiga oid ilmiy manbalar tahlil qilindi.

Tadqiqotning metodologik asosini quyidagi yondashuvlar tashkil etdi: shaxsga yo‘naltirilgan yondashuv; kompetensiyaviy yondashuv; faoliyatga yo‘naltirilgan yondashuv; badiiy-estetik yondashuv; kreativ yondashuv.

Ijodiy fikrlashni baholashda Torrance an‘anasi bilan bog‘liq to‘rtta asosiy ko‘rsatkich — ravonlik, moslashuvchanlik, originallik va elaboratsiya mezonlaridan foydalanish metodik jihatdan maqsadga muvofiq deb topildi.

1. Nazariy tahlil metodi

Bolalar she’riyati, badiiy obraz, ijodkorlik, obrazli tafakkur va boshlang‘ich ta’lim metodikasiga oid ilmiy manbalar o‘rganildi.

2. Pedagogik kuzatish

O‘quvchilarning she’rni o‘qish, obrazni aniqlash, tasviriy vositalarni anglash, savollarga javob berish va mustaqil ijodiy topshiriqlarni bajarish jarayonidagi faolligini kuzatish nazarda tutiladi.

3. Taqqoslash metodi

An‘anaviy “o‘qish — tushuntirish — savollarga javob berish” usuli bilan ijodiy topshiriqlarga asoslangan yondashuv o‘rtasidagi metodik farqlar taqqoslandi.

4. Modellastirish

She'riy obrazni o'rganishning quyidagi metodik modeli ishlab chiqildi: She'riy matn → obrazni aniqlash → obrazni tasavvur qilish → obraz xususiyatlarini tahlil qilish → obrazga boshqa nuqtayi nazardan qarash → obrazni o'zgartirish → yangi obraz yaratish.

5. Ijodiy topshiriqlarni loyihalash

Tadqiqotda quyidagi topshiriq turlari ishlab chiqildi: “Obrazni top”; “Obrazni tasvirla”; “Obrazga kir”; “Agar men shu obraz bo‘lsam...”; “Obrazga yangi sifat ber”; “Obrazni davom ettir”; “She’rdagi obrazni rasmga aylantir”; “Ikki obraz — bir hikoya”; “Obrazga maktub yoz”; “Yangi obraz yarat”.

Results — natijalar

Tadqiqotning nazariy va metodik tahlili shuni ko‘rsatadiki, bolalar she’riyatidagi obrazlardan ijodiy fikrlashni rivojlantirish vositasi sifatida foydalanish uchun she’r bilan ishlash jarayonini bir necha bosqichga ajratish maqsadga muvofiq.

1-bosqich. Obrazni aniqlash

Dastlab o‘quvchi she’rda tasvirlangan asosiy obrazni aniqlaydi. Masalan: She’rda kim haqida gapirilmoqda? Nima tasvirlangan? Obraz qanday harakat qilmoqda? Shoir obrazga qanday munosabat bildirgan? Bu bosqich o‘quvchining matnni tushunish ko‘nikmasini shakllantiradi.

2-bosqich. Obrazni tavsiflash

Ikkinchi bosqichda o‘quvchi obrazning xususiyatlarini aniqlaydi. Masalan, qush obrazi: chaqqon, erkin, quvnoq, sayroqi, mehribon, kichik, qanotli kabi sifatlar bilan tavsiflanishi mumkin.

3-bosqich. Obrazni boshqa nuqtayi nazardan ko‘rish

Masalan, she’rda daraxt obrazi berilgan. O‘qituvchi: “Agar daraxt gapira olganida, bolalarga nimalarni aytgan bo‘lardi?” degan savolni beradi. O‘quvchilar turli javoblarni yaratishi mumkin. Bu yerda o‘quvchi mavjud obrazga yangi nutq va yangi vaziyat beradi.

4-bosqich. Obrazga kirish

“Obrazga kirish” usulida o‘quvchi o‘zini she’rdagi obraz o‘rniga qo‘yadi. Masalan: “Sen qushsan. Ertalab uyg‘onding. Qayerga ucharding?” yoki “Sen daraxtsan. Bir kun ichida nimalarni ko‘rding?” Bu metod o‘quvchining tasavvurini va perspektiv fikrlashini rivojlantiradi.

5-bosqich. Obrazni o‘zgartirish

Bu bosqichda o‘quvchi mavjud obrazga yangi xususiyat beradi. Masalan: “Agar quyosh gapirsa...”, “Agar oy Yerga tushsa...”, “Agar kitob tirik bo‘lsa...”, “Agar qalam odam bo‘lsa...”, “Agar daraxt yurib qolsa...” kabi topshiriqlar beriladi.

6-bosqich. Yangi obraz yaratish

Eng yuqori bosqichda o‘quvchi mavjud obraz asosida yangi obraz yaratadi. Masalan: “Sehrli daraxt”, “Gapiradigan kitob”, “Quvnoq bulut”, “Mehribon robot”, “Bilim tarqatuvchi qalam”. O‘quvchidan yangi obrazning nomi, tashqi ko‘rinishi, xarakteri, qobiliyati, vazifasi va boshqa obrazlar bilan munosabati haqida gapirish yoki kichik she‘r/hikoya yozish so‘raladi.

7. “Obrazlar laboratoriyasi” metodik modeli

Tadqiqot natijalariga asoslanib, boshlang‘ich sinf o‘quvchilari uchun “Obrazlar laboratoriyasi” deb nomlangan metodik model taklif etiladi.

Birinchi topshiriq: “Obrazni top”

O‘quvchilarga she‘rdan kichik parcha beriladi. “Ushbu parchada qaysi obraz asosiy o‘rin egallagan?” Savolining maqsadi — matnni anglash.

Ikkinchi topshiriq: “Obrazga sifat top”

O‘quvchi obrazga kamida 5 ta sifat topadi. Masalan: Bulut — oq, yumshoq, yengil, sayohatchi, quvnoq. Maqsad — lug‘at boyligini rivojlantirish.

Uchinchi topshiriq: “Obrazni ko‘r”

O‘quvchi ko‘zini yumib, she‘rda tasvirlangan obrazni tasavvur qiladi. Keyin uni rasmda ifodalaydi.

To‘rtinchi topshiriq: “Obrazga ovoz ber”

O‘quvchi obraz nomidan gapiradi. Masalan: “Men — daraxtman. Men bahorda gullayman...” Bu usul o‘quvchini birinchi shaxs nomidan fikrlashga o‘rgatadi.

Beshinchi topshiriq: “Agar...”

Agar quyosh kulsa; agar oy gapirsa; agar kitob uchsa; agar daraxt yurib qolsa; agar qalam sehrli bo‘lsa kabi topshiriqlar beriladi.

Oltinchi topshiriq: “Ikki obraz — bir voqea”

O‘quvchiga ikki obraz beriladi. Masalan: Bulut + gul. O‘quvchi ushbu ikki obraz o‘rtasida voqea yaratadi.

Yettinchi topshiriq: “Obrazni davom ettir”

O‘qituvchi: “Kichkina bulut osmonda yolg‘iz suzib borardi...” degan jumlanı beradi. O‘quvchi voqeanı davom ettiradi.

Ijodiy fikrlashni baholash mezonlari

O‘quvchi faoliyatini baholashda faqat “to‘g‘ri” yoki “noto‘g‘ri” javobdan foydalanish maqsadga muvofiq emas. Ijodiy topshiriqlarda javoblarning xilma-xilligi va originalligi ham hisobga olinishi kerak.

Mezoni	Mazmuni	Yuqori darajadagi ko‘rsatkich
Ravonlik	Ko‘p g‘oya yaratish	Bir topshiriqqa bir nechta mustaqil g‘oya beradi
Moslashuvchanlik	Turli yo‘nalishda fikrlash	Obrazni turli nuqtayi nazardan izohlaydi
Originallik	Noodatiy g‘oya	Boshqalarnikidan farqli obraz yaratadi
Tafsilotlashtirish	G‘oyani rivojlantirish	Obrazga xususiyat, voqea va tafsilotlar qo‘shadi

Zamonaviy metodlardan foydalanish

“Klaster” metodi

Markazga obraz yoziladi. Masalan: QUYOSH. Atrofida: issiq, nur, tong, osmon, gul, hayot, quvonch kabi tushunchalar yoziladi. Keyin o‘quvchi ushbu so‘zlardan foydalanib obraz haqida kichik matn yoki she‘r yaratadi.

“Aqliy hujum”

Savol: “Bulut nimaga o‘xshaydi?” O‘quvchilar imkon qadar ko‘p javob beradi: paxtaga, kemaga, qo‘yga, ajdahoga, tog‘ga, oppoq uyga. Bu usul bitta obyektga nisbatan ko‘plab assotsiatsiyalar yaratishga imkon beradi.

“Rasmga aylantir”

O‘quvchi she‘riy obrazni rasmga aylantiradi. Keyin rasm asosida: “Men chizgan obraz...” deb 3–5 gapli izoh beradi.

“Obrazga maktub”

O‘quvchi she‘rdagi obrazga maktub yozadi. Masalan: “Aziz daraxt! Men seni yaxshi ko‘raman, chunki...” Bu topshiriq obrazni shaxsiy tajriba bilan bog‘lashga yordam beradi.

“Obrazni himoya qil”

O‘quvchilar guruhlarga bo‘linadi. Har bir guruhga bitta obraz beriladi. Masalan: daraxt, qush, gul, kitob. O‘quvchilar “Nega bu obraz kerak?” savoliga javob beradilar.

Zamonaviy tadqiqotlar bilan bog‘liqligi

So‘nggi tadqiqotlarda she‘riyatni boshlang‘ich ta‘limda o‘qitishning ijodiy imkoniyatlari yanada kengroq o‘rganilmoqda.

2025-yilda O‘zbekiston boshlang‘ich ta‘limidagi 3-sinf o‘quvchilari bilan o‘tkazilgan she‘riyatga asoslangan fanlararo aralashuv tadqiqotida she‘rlarni ona tili va o‘qish bilan birga san‘at, tabiiy fanlar, jismoniy tarbiya va ijtimoiy-emotsional o‘rganish bilan bog‘lash o‘quvchilarning ravonlik, originallik, moslashuvchanlik va tafsilotlashtirish ko‘rsatkichlariga ijobiy ta‘sir ko‘rsatgani haqida xulosa berilgan.

Boshqa bir tadqiqotda boshlang‘ich sinflarda she‘r yozish uchun ijodiy texnikalarga asoslangan o‘quv materiallari ishlab chiqilib, ekspertlar tomonidan mazmun, til, taqdimot va grafik jihatlardan validligi yuqori baholangan.

Shuningdek, 2026-yilgi tadqiqotda 5-sinf o‘quvchilarining ijodiy she‘r yozishini qo‘llab-quvvatlash uchun multimodal raqamli promptlardan foydalanilgan. Tadqiqotda bunday promptlar o‘quvchilarga yozishni boshlash va tasviriy ifodani kengaytirishda tayanch bo‘lishi mumkinligi ko‘rsatilgan.

Yana bir 2026-yilgi tadqiqotda boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining she‘r yozish ijodkorligi va motivatsiyasini oshirish uchun RADEC asosidagi modul ishlab chiqilgan. Tadqiqotda tajriba guruhining she‘r yozish bo‘yicha o‘rtacha ko‘rsatkichi 40,4 dan 78,8 gacha oshgani va N-gain 0,67 bo‘lgani qayd etilgan. Ushbu natija maqolamizda taklif qilinayotgan yondashuvning aynan o‘zi samarali ekanini isbotlamaydi, biroq she‘riy ijodkorlikni tizimli metodika orqali rivojlantirish mumkinligi haqidagi umumiy ilmiy yo‘nalishni qo‘llab-quvvatlaydi.

Discussion — muhokama

Tadqiqot natijalari bolalar she‘riyatidagi obrazlardan foydalanish boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining ijodiy fikrlashini rivojlantirish uchun samarali metodik imkoniyatga ega ekanini ko‘rsatadi.

Buning birinchi sababi — obrazning konkretligi. Boshlang‘ich sinf o‘quvchisi uchun abstrakt tushunchalarga qaraganda ko‘z oldiga keltirish mumkin bo‘lgan obrazlar bilan ishlash osonroq. Masalan, “mehr”, “do‘stlik”, “tabiatni asrash” kabi mavzularni bevosita nazariy tushuntirishdan ko‘ra, ularni qush, daraxt, gul, ona,

do'st kabi obrazlar orqali ochib berish o'quvchining hissiy va tasavvuriy faoliyatini kuchaytiradi.

Ikkinchi sabab — obraz o'quvchiga “tayyor javob” bermaydi. Bitta obraz turli bolalarda turlicha tasavvur uyg'otishi mumkin. Masalan, “bulut” bir o'quvchi uchun qo'yga, boshqasi uchun kemaga, yana biri uchun tog'ga o'xshashi mumkin. Shu sababli obraz asosidagi topshiriqlarda yagona javobni talab qilish ijodiy fikrlash imkoniyatini toraytirishi mumkin.

Uchinchi sabab — she'riy obraz ko'pincha ko'chma ma'no, tashbeh, jonlantirish, sifatlash va metaforik ifoda bilan bog'liq. Bu vositalarni o'rganish o'quvchining so'zning faqat lug'aviy ma'nosini emas, balki kontekstual va obrazli ma'nosini anglashiga yordam beradi.

To'rtinchi jihat — obraz bilan ishlashni fanlararo tashkil qilish imkoniyati mavjud. Masalan, she'rda daraxt obrazi bo'lsa, o'quvchi o'qish darsida she'rni tahlil qiladi; ona tilida sifat va fe'llarni topadi; tabiatshunoslikda daraxtning foydasi haqida ma'lumot oladi; tasviriy san'atda daraxt rasmini chizadi; texnologiya darsida daraxt maketini yaratadi; tarbiya jarayonida tabiatni asrash g'oyasini muhokama qiladi.

Demak, obraz oddiy adabiy unsurdan fanlararo ta'limning markaziy didaktik vositasiga aylanishi mumkin.

Shuningdek, kreativlikni rivojlantirishda psixologik jihatdan xavfsiz muhit muhim. O'quvchi “noto'g'ri javob berib qo'yaman” degan qo'rquvga ega bo'lsa, noodatiy fikrini aytishga qiynaladi. Shuning uchun o'qituvchi “Bu noto'g'ri” deyishdan oldin “Nima uchun shunday deb o'ylading?”, “Bu fikringga qanday asos topding?”, “Yana boshqa variant bo'lishi mumkinmi?” kabi savollarni berishi maqsadga muvofiq.

Bu usul o'quvchini o'z javobini asoslashga o'rgatadi.

Pedagogik model

Tadqiqot asosida quyidagi metodik model taklif etiladi:

1. Badiiy matn bilan tanishish → 2. Asosiy obrazni aniqlash → 3. Obrazning xususiyatlarini topish → 4. Obrazni tasavvur qilish → 5. Obrazga boshqa nuqtayi nazardan qarash → 6. Obrazni o'zgartirish → 7. Obrazni boshqa obraz bilan bog'lash → 8. Yangi obraz yaratish → 9. Ijodiy mahsulot yaratish → 10. O'z ishini taqdim etish va refleksiya.

Amaliy mashg'ulot namunasi

Mavzu: “Tabiat obrazlari orqali ijodiy fikrlashni rivojlantirish”.

Maqsad: o‘quvchilarda she‘riy obrazni anglash, tasavvur qilish va yangi obraz yaratish ko‘nikmalarini shakllantirish.

1-topshiriq. She‘rda uchragan tabiat obrazlarini aniqlang: Quyosh — bulut — daraxt — gul — qush.

2-topshiriq. Har bir obrazga 3 tadan sifat toping.

3-topshiriq. Bir obrazni tanlang va uni rasmda ifodalang.

4-topshiriq. “Men — shu obrazman” usulida 5 ta gap tuzing.

5-topshiriq. “Agarda men shoir bo‘lganimda...” jumlasini davom ettiring.

6-topshiriq. Ikki obrazni birlashtiring: Bulut + gul = ? O‘quvchi yangi obraz yaratadi. Masalan: “Gulni sug‘oruvchi bulut”.

7-topshiriq. Yangi obrazingiz haqida 4–6 misralik kichik she‘r yarating.

8-topshiriq. O‘z ijodingizni sinf oldida taqdim eting.

Conclusion — xulosa

Bolalar she‘riyatidagi badiiy obrazlar boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining ijodiy fikrlashini rivojlantirish uchun katta metodik imkoniyatlarga ega. She‘riy obraz o‘quvchining tasavvurini faollashtiradi, so‘z boyligini kengaytiradi, hissiy munosabatini shakllantiradi va mavjud hodisalarga turlicha nuqtayi nazardan qarashga undaydi.

Tadqiqot natijalariga ko‘ra, she‘riy obraz bilan ishlashni uch darajada tashkil etish mumkin: birinchi daraja — anglash: obrazni topish va tavsiflash; ikkinchi daraja — qayta yaratish: obrazni tasavvur qilish, rasimga aylantirish, unga ovoz berish; uchinchi daraja — ijod qilish: mavjud obrazni o‘zgartirish, yangi obraz yaratish va yangi badiiy mahsulot yaratish.

Mazkur bosqichlarning izchil tashkil etilishi o‘quvchining reproduktiv faoliyatdan produktiv va kreativ faoliyatga o‘tishini ta‘minlaydi.

Bolalar she‘riyatidagi obrazlardan foydalanishda o‘qituvchi o‘quvchining har bir javobini tayyor mezon bilan cheklamasligi kerak. Ayniqsa, ijodiy topshiriqlarda turli javoblarning mavjudligi tabiiy holat sifatida qabul qilinishi lozim. O‘quvchining javobini baholashda uning g‘oyalar soni, turli yo‘nalishda fikrlashi, noodatiy yechim topishi va fikrini tafsilotlar bilan rivojlantira olishi hisobga olinishi maqsadga muvofiq.

Shuningdek, she'riy obrazni rasm, musiqa, sahnalashtirish, hikoya, klaster, loyiha va raqamli vositalar bilan bog'lash orqali fanlararo ta'lim imkoniyatlarini kengaytirish mumkin.

Shunday qilib, bolalar she'riyatidagi obrazni faqat adabiy-nazariy tushuncha sifatida emas, balki o'quvchining tasavvuri, mustaqil fikrlashi va ijodiy faoliyatini rivojlantiruvchi pedagogik vosita sifatida talqin qilish boshlang'ich ta'lim metodikasining muhim yo'nalishlaridan biri bo'lishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Alabbasi, A. M. A., Paek, S. H., Kim, D., & Cramond, B. (2022). What do educators need to know about the Torrance Tests of Creative Thinking: A comprehensive review. *Frontiers in Psychology*, 13, 1000385. DOI: 10.3389/fpsyg.2022.1000385.
2. Amabile, T. M. (1983). The Social Psychology of Creativity: A Componential Conceptualization. *Journal of Personality and Social Psychology*, 45(2), 357–376. DOI: 10.1037/0022-3514.45.2.357.
3. Aravani, E. (2012). The Role of Teaching Poetry in Developing Literacy in Greek Primary School: A Case Study. *Australian Journal of Language and Literacy*, 37(4).
4. Concannon-Gibney, T. (2019). Immersing First Graders in Poetry: A Genre Study Approach. *The Reading Teacher*, 72(4), 431–443. DOI: 10.1002/trtr.1728.
5. Epps, D. A. (1989). Guided Imagery Strategy in Poetry Writing Instruction: Its Effects on Creative and Critical Thinking Skills of Middle School Students. Missouri State University.
6. Habibi, M., Chandra, C., Mahyuddin, R., & Hendri, S. (2018). Validity of Teaching Materials for Writing Poetry Based on Creative Techniques in Elementary Schools. *Mimbar Sekolah Dasar*, 5(3).
7. Inoyatova, D. Q. (2025). Cross-Curricular Poetry Interventions for Enhancing Creative Thinking: A Comparative Study in Primary Education. *International Scientific Journal Science and Innovation*, 4(12).
8. Julianto, I. R., Saputro, P. W., Hayati, R., Gusvita, W., & Sintasari, D. P. (2025). Image Media to Improve Students Poetry Writing Skills in Elementary School. *Cognitive Insight in Education*, 1(1).

9. Normurodova, N. A., & Sadarova, N. K. (2025). O‘zbek bolalar she’riyatining yangilanish jarayoni va omillari. *Journal of Universal Science Research*, 3(12), 51–56. DOI: 10.5281/zenodo.17846483.
10. Po‘lat Mo‘min. Bolalar adabiyoti. Toshkent: Ziyouz kutubxonasi elektron nashri.
11. Rajab, D. O‘zbek bolalar she’riyati namunalari. Ziyouz elektron kutubxonasi.
12. Suryadi, T., Sunendar, D., Sopandi, W., & Nurbaity, A. (2026). Enhancing Students’ Poetry Writing Creativity and Learning Motivation through RADEC-Based Learning Modules. *DWIJA CENDEKIA: Jurnal Riset Pedagogik*.
13. Aprinawati, I., Nurmalina, N., & Ergul, H. (2026). Integrating STEAM and Multimodal Digital Prompts for Grade 5 Creative Poetry Writing. *Primary: Jurnal Pendidikan Guru Sekolah Dasar*, 15(1), 137–150. DOI: 10.33578/jpfkip.v15i1.137-150.
14. Shomurotova, S. (2025). Innovative Methods of Memorizing Poems through Visual. *International Journal of Artificial Intelligence*, 5(6), 1516–1518.
15. Sanjiartha, I. G. D., Handayani, N. N. L., & Yudaparmita, G. N. A. (2026). Fostering Literary Creativity through Emotional Experience: A Systematic Review of Poetry Writing Instruction in Elementary Education. *Jurnal Konseling dan Pendidikan*, 382–391.

**Research Science and
Innovation House**

